

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

DR. RITÓ EVELIN

**A MAGYAR HELYI ÖNKORMÁNYZATOK ÉS A
HELYI KÖZÖSSÉGEK A DIGITALIZÁCIÓ
KORÁBAN**

A PhD értekezés tézisei

MISKOLC

2023

Tartalomjegyzék

I. A dolgozat tárgya, az értekezés célkitűzései	3
II. Az értekezés felépítése	5
III. A kutatás során alkalmazott módszerek és a téma szakirodalmi értékelése	6
IV. A kutatás eredményeinek összefoglalása és azok hasznosítása.....	9
V. Az értekezés témájához kapcsolódó saját közlemények.....	14

A kézirat lezárásának időpontja: 2023. augusztus 10.

I. A dolgozat tárgya, az értekezés célkitűzései

A jövő kérdése mindig kíváncsisággal tölti el az embereket. Sok esetben gond és nehézség nélkül, felhőtlen utópiaként jelenik meg, amíg más esetekben disztópiaként félelmet és kételyeket hordoz magában. A digitális átalakulás, az urbanizáció, a globalizáció és az átalakuló társadalmi igények egyaránt olyan nehézségeket jelentenek a helyi önkormányzatok számára, amelyek a meglévő társadalmi és jogi berendezkedés alapjait változtathatják meg. A legtöbb esetben a kérdés az, hogy a változásra nehézségként vagy lehetőségként tekintünk-e?

A helyi önkormányzatok számára – különös tekintettel a városok oldaláról vizsgálva – számos új körülmény merült fel, amelyek alapjaiban változtatják meg a települések igazgatásával, irányításával kapcsolatos eljárásokat, mechanizmusokat és hagyományos közigazgatási berendezkedéseket.

A kutatás során azt vizsgálom, hogy a helyi önkormányzatok igazgatása hogyan képes a digitalizáció és a globális változás által okozott jelenségekhez alkalmazkodni, és hogy fennáll-e annak a lehetősége, hogy a „tágra értelmezett” helyi közösség bevonásával fejlessze a helyi közügyekkel kapcsolatos tevékenységét.

A kutatás során arra keresem a választ, hogy a helyi közösség és a helyi önkormányzatok kapcsolatára milyen lehetőségeket kínálhat a digitális átalakulás, továbbá egy transzformatív folyamat hatására hogyan változhat meg a helyi önkormányzatok és a helyi közösségek kapcsolata, viszonya.

A digitalizáció, illetve a technológia fejlődése természetesen elengedhetetlen ahhoz, hogy a várostervezésnek erről az új dimenziójáról beszélhessünk, azonban a külső tényezőkön túl a „belső motiváció” is igazolhatja, hogy miért válik egyre vonzóbbá a települések számára ez a modern fejlesztési szemlélet.

A kutatás célja annak a vizsgálata egyrészt, hogy tekinthetjük-e a helyi közösségek létét a helyi önkormányzatok alappilléreinek, másrészt, hogy az új típusú „okos” településfejlesztés mit jelent – szabályozási és stratégiai oldalról vizsgálva – a hazai helyi közösségek és helyi önkormányzatok számára.

Ennek vizsgálatát az alábbi kutatási kérdések oldaláról közelítem meg:

1. A helyi önkormányzatok működésének záloga a „tágra értelmezett” helyi közösség aktív szerepvállalása.
2. A településfejlesztés szabályozása egyszerre globális és szigetszerű, amely a többszintű szabályozás mellett megkívánja azt is, hogy párhuzamosan megjelenjenek modern településfejlesztési és digitalizációs jogszabályok és stratégiák.
3. Az egyes kormányrendeleteknek az „okos város”, „okos város módszertan” fogalom meghatározásával összefüggő módosításáról szóló 56/2017. (III. 20.) Korm. rendelet által meghatározott okos város fogalom – álláspontom szerint – túlzottan tág és általános definíció, amely a jogalkalmazás szempontjából nem alkalmas arra, hogy a tényleges funkcióját betöltse.

II. Az értekezés felépítése

A kutatás során három fő irányvonal került kijelölésre, amelyben elsősorban a helyi önkormányzatok és helyi közösségek viszonyrendszerének vizsgálata, másodsorban a településfejlesztés kérdésköre, harmadsorban pedig a társadalmi részvétel témaköre kap szerepet.

A helyi önkormányzatok és a helyi közösségek kapcsolatának vizsgálata során elsőként a helyi önkormányzatok autonómiája, valamint a helyi önkormányzathoz való jog alkotmányjogi és közigazgatási jogi aspektusával foglalkozom, majd a kutatási kérdéseim megválaszolás érdekében áttekintem a helyi önkormányzatok feladatellátásának témakörét. A helyi önkormányzatok által kötelezően ellátandó feladatok körében a településfejlesztést és a településrendezést kiemelt jelentőségűnek tartom, mivel úgy gondolom, hogy a jogszabályban rögzített kötelezően ellátandó önkormányzati feladatok kereteit jelentik.

A digitalizáció erőteljes hatással volt, (és van jelenleg is) a helyi önkormányzatok működésére, ezért elengedhetetlennek tartom az „okos” településfejlesztés témakörének vizsgálatát. A kutatás során középpontba helyezem az okos városok fejlődéstörténetét, amellyel párhuzamosan vizsgálom azt is, hogy a helyi közösségek és az egyéb résztvevők szerepe hogyan változott az évek során (megteremtve ezzel a kapcsolatot az első és második kutatási irány között). Az okos városokkal kapcsolatban tapasztalható egyfajta fogalmi zűrzavar, így célom egy dogmatikai alapvetés, továbbá az „okos” településfejlesztés elméleti és gyakorlati tapasztalatainak vizsgálata.

A fentiekben meghatározott második számú kutatási kérdés megválaszolása érdekében elengedhetetlennek tartom az Európai Unió által megalkotott digitalizációs stratégiák és településfejlesztési stratégiák áttekintését. A stratégiák elemzése mellett kiemelt figyelmet kívánok fordítani arra, hogy az uniós szabályozás magyar stratégiaalkotásra és jogalkotásra gyakorolt hatásait is vizsgáljam. A hazai szabályozás áttekintését követően a társadalmi részvétel eszközeit és intézményeit helyezem a kutatás középpontjába, amellyel célom, hogy a jó gyakorlatok összegyűjtésével a tényleges részvételt biztosító eszközökre mutassak rá.

III. A kutatás során alkalmazott módszerek és a téma szakirodalmi értékelése

A kutatás alapjainak lefektetése céljából az első fejezetben fontosnak tartom a kutatáshoz kapcsolódó alapvető fogalmak rögzítését, amelyhez elsősorban dogmatikai alapvetést készítek és leíró módszert alkalmazok. A dogmatikai alapvetéssel célom a dolgozat kereteinek meghatározása. A témából adódóan vizsgálom az önkormányzat és az önkormányzás fogalmát, a helyi közösség szűk, illetve tág értelmezését, valamint az okos városok előzményeit jelentő urbanizációs, globalizációs és infokommunikációs hatások fogalmi alapköveit.

Az értekezés második fejezetében a helyi önkormányzatok és a helyi közösségek kapcsolatát vizsgálom kifejezetten alkotmányjogi és közigazgatási jogi aspektusból. Célom annak feltárása, hogy a helyi önkormányzatok autonómiája és a helyi önkormányzáshoz való jog milyen hatással van – előzetesen feltételezve a közöttük lévő kölcsönhatás meglétét – a helyi önkormányzatok és a helyi közösségek viszonyára.

Előzetes kutatás keretében történeti módszert alkalmazva megállapítottam, hogy az osztott közigazgatási rendszer már a 19. században kialakult Magyarországon. Ennek ellenére – elsősorban terjedelmi okok miatt – kizárólag a nyugati értelemben vett önkormányzatiságtól kezdődően, tehát 1990-től képezi vizsgálat tárgyát a hivatkozott kapcsolat jellemzőinek feltárása.

A helyi önkormányzatok tekintetében, ahogy már a nevük is mutatja, kiemelt jelentőséget tölt be az önállóság, az autonómia. A magyar jogszabályi keretek megteremtése során az autonómia és a helyi demokrácia kérdése kiemelt szerepet kapott, és a nemzetközi szabályozásban megjelenő standardok is integrálásra kerültek. A helyi önkormányzatok autonómiájára vonatkozó szabályok elemzése során tételes jogi és kritikai módszert alkalmazok, amellyel célom elsősorban a hazai, és a rá hatással bíró nemzetközi jogszabályok vizsgálata.

A disszertáció harmadik fejezete a településfejlesztésre és annak „okos” megvalósítására fókuszál. A településfejlesztés szempontjából elsőként az elméleti alapokat vizsgálom – az igazgatási és tervezési kérdéseket, valamint a helyi közösséggel való kapcsolatát középpontba helyezve – alapvetően leíró módszert alkalmazva.

Feladatom az okos városok fogalmi alapjainak vizsgálata, elsősorban a szakirodalomban és a tényleges gyakorlatban megjelenő dogmatikai homály eloszlatása érdekében. A kutatás ezen szakaszában párhuzamosan alkalmazom a történeti és fogalom elemzési módszereket. A fogalmi elemzés keretében kiemelt figyelmet fordítok a nemzetközi és hazai szakirodalom együttes vizsgálatára. Jelentős előrelépés és kiemelkedő eredmény, hogy hazai viszonylatban jogszabályi szinten rögzítésre került az okos város fogalma, amely vizsgálata során tételes jogi és kritikai módszert alkalmazok.

A dolgozat negyedik fejezetében az addig összegyűjtött eredmények mentén vizsgálom az okos városok komplexitását. Az általam vélt összetettséget több szempontból világítom meg. Elsőként az előző fejezetben felvázolt fejlődéstörténeti szakaszokhoz igazodva, elemző módszert alkalmazok és áttekintem az okos városok alrendszerének változását, valamint a kapcsolódó modelleket.

Az értekezés ötödik fejezetében ismét alkalmazom a lehetséges csoportosítási módszerek és a kapcsolódó alanyi kör szerinti vizsgálati elvet. Ebben a fejezetben a felülről szerveződő (top-down) és alulról jövő (bottom-up) modelleket tekintem át. A kutatás ezen fázisában nemzetközi kitekintést alkalmazva Bécs és Amszterdam városát, illetve működését helyezem a középpontba. A fejezet elkészítésével legfőbb célom a modellalkotás, amely iránymutatásként szolgálhat más települések számára is.

A következő, azaz hatodik fejezet az Európai Unió településfejlesztési stratégiáinak áttekintésére fókuszál, amely keretében elemző és leíró módszert alkalmazok. A kutatás ezen szakaszában hiánypótló jelleggel kívánom összegyűjteni az Európai Unió településfejlesztési stratégiáinak jelentősebb mérföldköveit, és annak hatásait a hazai jogalkotásra. A célom, annak a kutatási kérdésnek a vizsgálata, miszerint a településfejlesztés jogi szabályozása egyszerre globális és szigetszerű.

A hetedik fejezetben – kritikai és elemző módszert alkalmazva – folytatom az Európai Unió által elfogadott stratégiák vizsgálatát. A kutatás során a digitalizációs tárgyú stratégiákat helyezem a középpontba, kibővítve ezzel az előző fejezetben megjelölt vizsgálati szempontot.

A disszertáció nyolcadik fejezete szintén azon kutatási kérdéshez kapcsolódik, amely szerint a településfejlesztés egyidejűleg globális és szigetszerű szabályozást

igényel. Jelen fejezet a hazai településfejlesztéssel és településrendezéssel kapcsolatos szabályozás átalakulását vizsgálja elsősorban normatív módszert alkalmazva, amely keretében a leíró jelleg mellett törekszem a kritikai elemzésre is.

Az Európai Unió és a magyar szabályozás egyaránt középpontba helyezi a partnerség elvét és a helyi közösség aktív szerepvállalásának erősítését, támogatását. Éppen ezért a disszertáció záró fejezetében azt vizsgálom, hogy a helyi közösség részvétele a helyi önkormányzat működésében milyen módon valósulhat meg.

IV. A kutatás eredményeinek összefoglalása és azok hasznosítása

A települések szerepének hangsúlyossága vitathatatlan, akár gazdasági, akár politikai, társadalmi vagy jogi szempontból vizsgáljuk őket. Meghatározó továbbá az ott élő lakosság, valamint az adott településen működő jogi személyek szempontjából is, hiszen elkerülhetetlen feladat, hogy megfelelő életkörülményeket biztosítsanak számukra.

A helyi önkormányzat és a helyi közösség közötti kapcsolat rendkívül fontos a fejlődés szempontjából, azonban a kutatás eredményeképp arra a következtetésre jutottam, hogy a helyi önkormányzat nem azonos a helyi közösséggel, és a két entitást külön kell kezelni, azonban a helyi önkormányzatok működése lényegében értelmezhetetlen a helyi közösség nélkül.

A kutatás további tudományos eredménye az, hogy az értekezés a magyar önkormányzati rendszer modernizációjának egy speciális aspektusát, az „okos” településfejlesztés és a helyi közösségek kapcsolatát vizsgálja. Átfogó jelleggel dolgozza fel az okos városok témakörének igazgatási és közigazgatási vetületét.

Az elméleti megalapozás érdekében vizsgálja a helyi önkormányzatok autonómiájának kérdéskörét, amely lényegében a modern önkormányzatok fejlesztésének a premisszája. Autonómia nélkül nem beszélhetünk a helyi közösségek szabad akaratáról, vagyis a helyi közösség oldalról megközelítve előfeltételként aposztrofálhatjuk az autonómia meglétét. Ehhez kapcsolódóan a smart, „okos” irányzat pedig egy eszköz, amely a fejlesztéseket tömbösíti.

Kiemelendő továbbá, hogy a kutatás eredményeképp egy olyan új modell került megalkotásra, amely a modernizálás során iránymutatásként szolgálhat bármely település számára.

A következőkben a kutatás főbb konklúzióit részletezem:

1. Az önkormányzati autonómia és az önkormányzás jogi alapjainak vizsgálatával megállapítottam, hogy a mai helyzetet sokan értékelték, és a szakirodalom viszonylag egységes abban, hogy az Alaptörvény egészen más alapokra helyezte az önkormányzati szabályozást és ezáltal korlátozták az önkormányzatok önállóságát. A legnagyobb

különbség abban mutatkozik, hogy ki hogyan értékeli ennek a változásnak az eredményét.

A vizsgálat által arra a következtetésre jutottam, hogy a jelenlegi szabályok alapján a helyi önkormányzathoz való jognak az alapjogi védettsége fennáll. A jövőre nézve azonban mindenképpen aggályos, hogy sarkalatos törvény módosításával az Országgyűlés az önkormányzatok jogait lényegesen csorbíthatja, és ezzel az önkormányzati autonómiát korlátozhatja, vagy bizonyos területen megvonhatja.

2. A helyi önkormányzati feladatellátásra vonatkozó vizsgálat rámutatott arra, hogy a helyi önkormányzatok feladatellátása legnagyobb részben a helyi közszolgáltatások biztosítását jelenti, amely településenként eltérő lehet.

A kutatás során megállapítottam, hogy az Unió által megalkotott stratégiák alapvetően két irányból szabályozzák a kérdéskört, amelyben megjelenik egyrészt az elméleti alapokat és elveket összesítő politikai jellegű stratégiák köre, másrészt egyre inkább erősödik az ezeket támogató, végrehajtási jellegű operatív dokumentumok és programok csoportja is.

Álláspontom szerint az Európai Unió fejlesztési stratégiái kettős politikai gyakorlaton alapulnak, ami lényegében a központi, szupranacionális szinten elfogadott célkijelölés és programalkotás, illetve az ehhez kapcsolódó nemzeti szintű akciótervek kettősére épül. Ez a fajta megközelítés azonban továbbra is magában hordozza annak a veszélyét, hogy az egyes tagállamok eltérő mértékben és sikerességgel tudják megvalósítani a kitűzött célokat.

A hazai szabályozás szempontjából jelentős módosítás történt, ami meglátásom szerint indokolt volt, tekintettel arra, hogy korábban számos koncepció, terv és stratégia kidolgozása volt előírva a települések számára.

A korábbi szabályozáshoz képest – elvi szinten – átláthatóbbá válnak az eljárások és csökkennek a bürokratikus terhek is, mivel a dokumentumok száma mellett korábban problémát okozott az azok közötti összhang megteremtése és fenntartása egyaránt. Ez az új típusú megközelítés a legnagyobb hozadéka a szabályozás átalakításának, azonban egyelőre nyitott kérdés, hogy a gyakorlatban ténylegesen érvényesülni fognak előnyei, vagy sem.

A vizsgálat alapján az látható, hogy az előzetes feltevés, miszerint a településfejlesztés szabályozása egyszerre globális és szigetszerű, igazolást nyert.

3. A településfejlesztés Magyarországon a helyi önkormányzatok és a Magyar Kormány közös feladata, amelynek egy lehetséges alternatívája az okos városfejlesztések alkalmazása. Az értekezés szempontjából elengedhetetlen volt az okos város fogalmi hátterének feltárása, tekintettel arra, hogy a szakirodalomban és a gyakorlati tapasztalatok alapján is egészen eltérő okos város fogalmak kerültek definiálásra és elfogadásra.

Úgy gondolom, hogy hazai viszonylatban kifejezetten nagy előrelépés volt, hogy jogszabályi szinten rögzítésre került az okos város fogalma, ami a kezdeti első „időállapotához” viszonyítva, jelentős változáson és módosításon ment keresztül. A vizsgálat során arra a következtetésre jutottam, hogy a jelenleg hatályos normaszöveg jól lefedi a fejlesztések körét, az irányvonalakat széles körben meghatározza és a korábbi definícióval ellentétben megjelöli a fejlesztésben érintett alanyok körét is, középpontban a helyi közösséggel.

4. Az okos városok megjelenésével szükségesnek tartottam megvizsgálni, hogy ebben az új típusú településfejlesztési megközelítésben hogyan változik az érintett szereplők köre. Előzetes feltevés az volt, hogy a helyi önkormányzatok működésének egyik alapkövét a „tágan értelmezett” helyi közösség aktív szerepvállalása jelentheti.

Úgy gondolom, hogy előzetes feltevés teljes mértékben igazolást nyert, hiszen akár a helyi önkormányzatok eszközzrendszerét jelentő helyi önkormányzathoz való jog kérdéskörét, akár a helyi önkormányzatok autonómiáját, vagy feladatellátását vizsgáltam, minden esetben megjelent a helyi közösség szerepe.

Az elmúlt néhány évben kezdett átalakulni a korábbi tendencia, és a lakosság egyre inkább kezd középpontba kerülni, hiszen a gyakorlati tapasztalatok alapján a településen élő és működő természetes- és jogi személyek a siker kulcsfontosságú tényezői. A kutatás során azt a következtetést vontam le, hogy akár a fogalmi átalakulást, akár a működési modelleket vagy finanszírozási kérdéseket vizsgáltam, mindig megfigyelhető volt, hogy a helyi közösség tágan értelmezett fogalma képezte az alapját, amelyben a gazdasági szereplők, a civil szféra, és a lakosság egyaránt megjelent

a kormányzati szereplők mellett, ami egyértelműen igazolja, hogy a helyi közösség partnerként bevonása nélkül nem lehet megfelelően teljesíteni a kívánt célokat. A helyi közösség fogalmának szélesebb körű értelmezését igazolta továbbá a hazai okos város definíció is.

A jól működő városfejlesztési projektek alapja az, hogy folyamatosan kommunikálnak az ott élő lakossággal, azaz felméri a társadalom igényeit, visszajelzéseket kérnek és kapnak a szolgáltatásokról. Az okos városok működését vizsgálva megállapítható, hogy bevonják az embereket a város, a várost pedig az emberek életébe, és végig a két fél szerves kapcsolatára építenek, ahol mindkét szereplő egyre több információval rendelkezik a másiktól.

Tekintettel arra, hogy akár az uniós, akár a hazai szabályozást vizsgáljuk, egyaránt kiemelkedő a szubszidiaritás elvének és a partnerség elvének alkalmazása, mivel a részvételt erősítő tényleges bevonás a településfejlesztés alapja lehet.

Ehhez kapcsolódóan de lege ferenda javaslatot fogalmaztam meg. A társadalmi részvétel nem kizárólag a tényleges döntés meghozatalában történő részvételt hordozza magában, hanem fontos az előkészítési szakaszban, a véleményezésben, a döntés előkészítésében, illetve a megvalósítás kivitelezésében való részvétel is. Ez a fajta megközelítés egy tágabb szemléletmódot tükröz, ami úgy gondolom kitűnő lehetőséget biztosít a települések, helyi önkormányzatok számára, hogy a különböző fejlesztési kérdésekben ne kizárólag az államigazgatás szereplői vegyenek részt, hanem a közösség egyéb tagjai is aktív szerepet vállaljanak. Természetesen ehhez mindkét oldalról nyitottság és elkötelezettség szükséges, vagyis önmagában nem elegendő a jogi keret megteremtése, ami tovább igazolja a helyi közösség kiemelkedő szerepét.

5. Az okos város, a smart city példái számos formában, méretben és típusban fordulnak elő, melynek oka, hogy a koncepció relatíve új és széleskörű. Minden város egyedi, saját történelmi fejlődéssel, tulajdonságokkal és jövőbeli dinamikával rendelkezik, és eltérő módon adaptálja a koncepciót.

A kutatás során bizonyítottam, hogy a tervezés során fontos szempont lehet más sikeres okos város projektek tanulmányozása, viszont érthető okokból nincs arra lehetőség, hogy egy meglévő, jól működő projektet egy az egyben átültessenek egy másik városra is, hiszen minden város más adottságokkal, illetve specifikus

jellemzőkkel rendelkeznek. Éppen ezért a kész modellek átültetése helyett célravezetőbb különböző elveket figyelembe venni a fejlesztés során.

A kutatás eredményeképp megalkottam egy modellt, amely – de lege ferenda javaslatként – úgy gondolom iránymutatásként szolgálhat bármely település számára, amely a fejlődés útjára kíván lépni. Az általam megalkotott modell lényegét öt pontban foglaltam össze.

Záró gondolatként fontosnak tartom felhívni arra a figyelmet: a városok fejlesztése nem egy egyszeri feladatnak tekintendő, hiszen a sikeres fejlesztések eléréséhez szükséges a folyamatos korrekció, egyeztetés és együttműködés kormányzati, gazdasági és társadalmi szinten is.

A legnagyobb kihívás tehát a városoknak az, hogy képesek legyenek felmérni erőforrásaikat és a lakosságuk igényeit, továbbá, hogy kidolgozzanak egy következetes, koncepciós okos város tervet.

A különböző fejlesztési projektek befejezése után gyakran tapasztalható, hogy nem hozzák az elvárt eredményeket, azonban ennek okai gyakran nem a tervezésben vagy a kivitelezésben keresendők. A problémát sokszor az okozza, hogy a projekt nem fordít elég figyelmet a kommunikációra, így nincs megfelelő kapcsolata a végfelhasználókkal sem a célok megfogalmazásánál, sem a visszajelzések kezelése tárgyában.

A kutatás által arra a végső következtetésre jutottam, hogy a jogszabályok megalkotása, jogi keretrendszerek és stratégiák léte elengedhetetlen a helyi önkormányzatok által ellátandó településfejlesztési feladatok modernizálása érdekében, azonban a siker kulcsa nem az okos városban, hanem az okos városlakókban rejlik.

V. Az értekezés témájához kapcsolódó saját közlemények

- RITÓ Evelin: Az okos városok gyakorlati megvalósulásának sokszínűsége. *In: Varga Zoltán (szerk.) Jogi kihívások és válaszok a XXI. században*, Miskolc (2022) pp. 78-89.
- TORMA András – CZÉKMANN Zsolt – NYITRAI Péter – SZABÓ Balázs – RITÓ Evelin – CZIBRIK Eszter – CSEH Gergely: Gondolatok a magyar közigazgatási stratégiaalkotásról, különös tekintettel a központi szervekre. *Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás, az NKE közigazgatás-tudományi szakmai folyóirata*. 10:1 (2022) pp. 46-64.
- TORMA András – RITÓ Evelin: Az EU intézményrendszer és működés XXI. századi sajátosságai magyar közjogi nézőpontból. *Közigazgatástudomány* 1:1 (2021) pp. 104-115.
- TORMA András – RITÓ Evelin: Discussion paper on the European Administrative Space – Hungarian viewpoint. *Przeglad Europejski* (2021) pp. 113-127.
- CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin: A digitális állam hazai megvalósításának stratégiai alapjai. *In: Lapsánszky András (szerk.) Közigazgatási jog: Szakigazgatásaink elmélete és működése*. Budapest, Wolters Kluwer (2020) pp. 355-372.
- CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin: Pot fi autoritățile locale autonome în spațiul digital? *In: Iancu, Elena-Ana (szerk.) Siguranța persoanei și construirea capitalului social*. Universul Juridic SRL. (2020) 779 p. pp. 169-176.
- CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin: Can the Local Authorities Be „Self” in the Digital Space? *In: Iancu, Elena-Ana (szerk.) Siguranța persoanei și construirea capitalului social*. Universul Juridic SRL. (2020) pp. 543-550.
- RITÓ Evelin – CZÉKMANN Zsolt: A magyar digitalizációs stratégiaalkotás helyzete. *Miskolci Jogi Szemle: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Folyóirata* 15:3. Különszám (2020) pp. 150-164.
- RITÓ Evelin: Közigazgatás és politika. *Miskolci Jogi Szemle: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Folyóirata* 15:2. Különszám (2020) pp. 125-133.
- CSEH Gergely – CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin – SZABÓ Balázs: The possibilities of local governments in the digital age. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politika* 37:2 (2019) pp- 144-155.
- CSEH Gergely – CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin – SZABÓ Balázs: Does the municipality have a digital footprint? *In: Kékesi, Tamás (szerk.) MultiScience - XXXIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference*. Miskolci Egyetem (2019) pp. 84-89.
- CSEH Gergely – CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin – SZABÓ Balázs: Digital visibility of micro-municipalities in a convergence region (case study). *In: Kékesi, Tamás (szerk.)*

MultiScience - XXXIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference. Miskolci Egyetem (2019) pp. 76-83.

- CSEH Gergely – CZÉKMANN Zsolt – RITÓ Evelin – SZABÓ Balázs: Do local governments need the digital space?! – Szükségük van-e a helyi önkormányzatoknak a digitális térre? *In: Belügyminisztérium, Önkormányzati Koordinációs Iroda (szerk.) A helyi önkormányzatok fejlődési perspektívái Közép-Kelet Európában: Gyakorlat és innovációk = Perspectives of Local Governments in Central-Eastern Europe: Practice and Innovations: Konferencia kötet = Conference volume. Budapest, Magyarország: Belügyminisztérium Önkormányzati Koordinációs Iroda (2019) pp. 22-37.*
- RITÓ Evelin: A "smart city" fogalma és háttere. *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica 37:1 (2019) pp. 227-240.*
- RITÓ Evelin: Az élen járó okos városok működése. *In: Szabó Miklós (szerk.) Doktoranduszok fóruma: Miskolc, 2018. november 22.: Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa. Miskolci Egyetem (2019)*
- RITÓ Evelin – CZÉKMANN Zsolt: Úton az információs társadalom felé - a kormányzati stratégiák tükrében. *Infokommunikáció és jog 15:2 (2018) pp. 54-60.*
- RITÓ Evelin – CZÉKMANN Zsolt: Okos megoldás a közlekedésszervezésben – avagy az automatikus döntéshozatali eljárás egy példán keresztül. *Miskolci Jogi Szemle: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Folyóirata 13:2 (2018) pp. 104-108.*
- RITÓ Evelin: A helyi önkormányzatok autonómiája és a helyi önkormányzáshoz való jog. *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica 46:1 (2018) pp. 192-203.*
- RITÓ Evelin: Élhetőbb város – avagy Smart City. *Közép-Európai Közlemények 2:41 (2018) pp. 42-53.*
- HALÁSZ Csenge – OROSZ Flóra – RITÓ Evelin: Egy rövid tanulmányút tapasztalatai, avagy nyolc amszterdami nap margójára. *Miskolci Jogtudó: Hallgatói Online Jogtudományi Folyóirat, 2018/2, pp. 40-44.*
- RITÓ Evelin: A folyamatos fejlődés útja. *Infokommunikáció és jog. Különszám (2017) pp. 55-59.*
- RITÓ Evelin: Városfejlesztés a mindennapokban. *In: Bragyova, András (szerk.) Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet. Miskolc, Bíbor Kiadó (2017) pp. 204-211.*